

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimentet balra a 24. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenként 3-szor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt. Ára évfolyamra 3 ft. o. 6. Hirdetési ár: 5 hasábos sorért 1-ör 7 kr., 2-ör 6 kr., 3-ör 5 kr. o. 6. minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.

A „nyitótér” cikkek sora után 20 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középcsa, STEIN J. könyvkereskedése.

3.853. szám.

25.183. 1865.

Ő cs. k. apostoli Felségének az erdélyi országgyűlést összehívó kegyelmes leirata.

MI ELSŐ FERENCZ JÓZSEF

Istennek kegyelméből austriai Császár, Magyarország, Cseh, Halics és Lodomer országok apostoli, ugy Lombardia, Velenze, Illyria királya; Austria Főhercege, Erdély Nagy Fejedelme és székelyek Grófja stb. stb.

Méltóságos, Tisztelendő, Tekintetes, Nagyságos, Nemzetes, Tisztos, Okos, Értelmes, Őszintén Kedvelt Híveink!

1860 Mindszent hó 20-án kelt Császári hitlevelünkkel az abban megállapított határok közt Magyar Koronánk országainak alkotmányos intézményeit visszaállítandóknak találunk, ezen országok államjogi viszonyainak tartos alaponi rendezését lehetővé tenni szándékolván.

Hogy Kedvelt Erdély Nagyfejedelemségünk államjogi viszonyai eme rendezésének nagy fontosságú kérdése, tekintettel azon szoros kapcsolatra, melyben ezen ország Magyar Koronához áll, kielégítő végleges megoldást nyerhessen, szükségesnek találtuk, Erdély Nagy Fejedelemségünk alkotmányos országgyűlését az 1791-dik évi XI. törvényezik értelmében összealkotva, folyó év Szent-Andráshó 19-dik napjára Kolozsvár szabadkirályi városunkba egybehívni; ezen országgyűlés eleibe egyedüli és kizárólagos tárgyal Magyar és Erdély ország egyesüléséről szóló 1848 évi I. törvényezik revisioja, a mindkét anyaországra nézve közös érdekeket illetőleg, terjesztendő levén.

Hogy pedig ezen országgyűlésen a korábban nem jogosult néposztályok is, kiknek teljes egyenjogúsága Általunk ismételve biztosított, kellően képviselve legyenek, mindazokat ezen országgyűlési választásokban részvételre feljogosítottaknak nyilvánítnak, kik a befizetett utolsó adóajztromok szerint, egyenes adóba a fej és pótlék-adón kívül nyolcz osztrák értéki forintot fizetnek.

Egyszersmind gondoskodtunk az iránt, hogy ezen régebben nem jogosult néposztálybeliek közül szintén vétessenek fel az országgyűlés többi törvényes alkotórészeibe.

Mi ezen országgyűlésre telyhatalmu királyi országgyűlési biztosul őszintén kedvelt, valóságos belső titkos tanácsosunkat, erdélyi királyi főkoronásztunk elnökét, a vaskorarend első osztályu lovagját, Folliot Crenneville Lajos grófot neveztlük ki királyi személyünk helyettesítőjévé.

Nektek, kedvelt híveink, ezennel kegyelmesen meghagyjuk az országgyűlést az Általunk meghatározott napra és helyre egybehívni, s a megyékhez, vidékekhez, belefogalva Naszódvidékét, s a székely székekhez, továbbá a szász székekhez és vidékekhez, a szabad királyi városokhoz, oda számítva a szász földön levőket és Szászvárost, végre az Általunk a városok sorába emelt Szász Régen és Fogaras volt mezővárosokhoz s azon mezővárosok előjáróihoz, melyek az országgyűlési képviseltetésre alkotmányoszerileg feljogosítottak, azonnal megtenni a szükséges intézkedéseket, hogy az országgyűlésre küldendő követek választása az 1791-ik évi XI. k. törvényezik szabályai értelmében, minden jelenleg választási joggal felruházottak meghívása mellett, a fenfőgő viszonyok által igényelt gyorsasággal eszközöltessék.

E végett, de kizárólag csak a jelen választások eszközölésére, különösen meghatalmaztatnak a megyék főispánjai, a vidékek főkapitányai és a székelyszékek főkirálybírái az 1861. évi Bőjt-máshó 25-én kelt legfelsőbb határozatunkkal helyben hagyott és Veletek 1861. évi Bőjt-máshó 26-án 886 szám alatti udvari rendelettel közölt utasítás értelmében, az abban bővebben meghatározott bizottmányokat összealkotni, a melyeknek segítségével a választások lelkiismeretes kereszttelvittele, a csend és rend fenntartása felett a legszigorubbán őrködjenek, miközben az ezen törvényhatóságokbeli tisztviselői rend, nem érintetvén a választások folyama, jelen állapotába maradjon.

Erdély nagy Fejedelemségünk alkotmányos országgyűlésének ezen Általunk elrendelt összehívására való tekintettel inditvatva találtuk továbbá Magunkat az 1863. évi Szentgyörgy hó 21-én kelt leiratunkkal Nagy-Szeben királyi városunkban egy ideiglenes országgyűlési alapszabály nyomán egybehívott országgyűlést feloszlatni, s meghagyjuk

Nektek, kedvelt Híveink, hogy ezen határozatunkat az ország összes törvényhatóságainak azonnal adjátok tudtokra, s erről ezen országgyűlés előkülsége útján annak választott szintegy mint hivatalos tagjait egyenkint értesíttessétek.

Kikhez egyéiránt császári királyi és nagyfejedelmi kegyelmünk és kegyelmességünkkel állandóan hajlandók maradtunk.

Kelt Laxenburg Kéjkastélyunkban, Szent-Mihály hó 1-80 napján, Urunk ezer nyolczszáz hatvan ötödik, Uralkodásunk pedig tizenhatedik évében.

Ferencz József

Gróf Haller Ferencz.

Eö császári királyi apostoli Felségének saját parancsára

Gróf Teleki Miklós.

Kolozsvár, sept. 13.

(D.) Ha a kormány akárminő indokokból szükségesnek látta az 1848-ban végképp bezárt erdélyi országgyűlést összehívni, s mintegy halottaiból fölleveníteni; azt nem tehette másképp törvényesen, mint hogy azt az 1791-iki alapon, s az 1848-ban felszabadult jobbágyágnak, ugyan a felszabaduláskor hozott census melletti befolyásával a választásokra — hija össze.

Mi törvényeink legutóbbi intézkedései alapján igen természetesen nem látjuk helyét s jogosultságát többé egy itteni országgyűlésnek; de a kormány irányában el kell ismerünk, hogy ezen mostani intézkedés által az octroytól visszatartotta magát; ezzel ki-tünteti, hogy a törvények alapján akar eljárni, s kezességet nyújt nekünk, hogy hallgatni fog arra, miképp fogja az ország törvényes képviselése is a törvényt magyarázni, s mennyire fogja elévülnék bebizonyítani az 1791-i XI. törvényezikket.

„Lex posterior derogat priori” ezen elv meg van minden európai codexben; azonban a magánjog terén is ha a bíróság egy előbbi törvény szerint ítél, csak hibás, de nem törvényellenes ítéletet hoz. — Ez elv áll a közjog terén is, s a midőn a kormány ő Felsége nevében az ország törvényes képviselét hívja meg; törvényesen jár el, s nem octroyál, midőn azonban azt Kolozsvárra és nem Pestre hívja meg, egy elévült törvényt vesz alkalmazásba.

Ennélfogva nem osztjuk némelyeknek azon nézetét, hogy az 1791-i alapon összehívott országgyűlés éppen csak egy törvénytelen, mint volt az 1863-i szebeni gyűlés. A szebeni gyűlésben az ország képvisleti jogának nem pozitív törvényen, hanem octroyon alapult közegei hivattak meg, s így ezek az ország nevében törvényesen nyilatkozni nem lehettek jogosítva; ellenben most a választási joggal bíró hatóságok, a részökre illetékes választási jog gyakorlatára nézve hozott pozitív törvény alapján hivatván meg, a képviselést maga mindenesetre törvényes, s jogi kifogást csak a szász királyi városok meghívása ellen tehetni, a kik a székektől különvált képvisellett nem bírtak, s az oly regalisták ellen, kik a törvény kívánalmával nem bírnak. Ezentul csak az a kérdés: illetékes helyre van-e meghíva, s ki van-e egészítve azon országgyűlés, melyben az erdélyi országgyűléseknek 1848-ban történt örökös bezárása után törvényeket alkotni lehet?

A választók midőn választani fognak, csak annyit tudhatnak, hogy tőlük törvényes képviselőket kért a kormány, s hívja meg Kolozsvárra, azt tudhatja ugyan a hírlapokból, de hivatalos uton nem tudja, ha valjon meghívának-e oda törvények értelmében a magyar királyság minden hatóságai?

Ha mind meghívának, csak azon ellenvetést tehetné, hogy az országgyűlés helye nem Kolozsvár, hanem Pest. Ha pedig Erdély csak magát látandja Kolozsvárról; nem mondhat egyebet a pozitív törvények értelmében, mint esedezni fog ő Felségénél, hogy egészítse ki a királyság törvényhozását, s hívja meg törvényes székhelyére Pestre.

De az erdélyi hatóságoknak nincs joga megtagadni a választást, s a választandó képviselőknek, ha választásukat elfogadják, nincs joguk meg nem jeleni azért, hogy nem Pestre hitták meg; mert itt nem a képviselést jogosultsága, hanem csak a tanácskozási hely illetékessége, s az országgyűlés-

nek a ki nem egészítés miatti incompetenciája forog szóban; e felett pedig a megválasztott képviselőknek kell nyilatkozni.

Az 1861-iki országgyűlést Budára hívták volt össze, s nem Pestre. A hely törvény értelmében nem volt illetékes; de a képviselést elment, megtette a kifogást az illetékesség ellen, s a kormány engedett a törvény szoros kívánalmának.

Azt hisszük hasonlólag az erdélyi törvényes képviselést is épp úgy megjelenend Kolozsvárra, épp úgy fog nyilatkozni, ugy a helyiség, mint önmaga illetékességéről; s a kormánytól és az uralkodó fölség atyai kegyelmétől várhatjuk azt, hogy meghallgatván ezen terület törvényes véleményét, annyi sok politikai hánykodás után igazságot szolgáltatnak a pozitív törvényeknek.

Kolozsvár, sept. 12.

(D.) Sokszor midőn az ember nyomott kedély-állapotban van, borongó sejtésekkel tépelődik, vagy rossz álmot lát; éppen akkor éri őt véletlen öröm, a mely reá nézve annál kedvesebb, mert kedélye nem volt előre elkészülve annak elfogadására.

Ohajtánók, ha mi is úgy járnánk, a kik habár a mit annyiszor közel bekövetkezendőnek mondhattunk, megértük Schmerling minster bukását, a kik valamint eddig, ugy most sem csüggedtünk soha alkotmányossá-gunk végdiadalának reménylésében; arra csakugyan nem tudtuk még magunkat soha rávenni, hogy a dolgok menetén teljes szí-vünköl s biztossággal örvendhessünk, s reánk éppen nem foghatják a centralisták sem, hogy a magyar vérmesség által extatisokba jöttünk.

Mi jól belátjuk azt, hogy egy zűr átalakulása alatt lehetetlen elkerülni a nyomó léget és rázkódásokat, a döbörgést, vihart és zajt, a fisikai törvények azt mondják, hogy mozgalmából fejlődik ki a leülepedés. Tudva ezt, türelmetlenek sem vagyunk az idők nehéz kívánalmait iránt; nem sért szabadságunk időszi korlátoltsága, nem lázaszanak ellenfeleink rágalmait, gyanúsításait; elfojtjuk a következtelenségek és ellentmondások miatti aggodalmat; egy szóval, tudva azt, hogy a 17 éves bonyolodást nem sokára már megülepedésnek kell követnie, és így valódi alkotmányosságunk restitutioja soká nem késheik, kitérünk sokkal jobb szívvél mint eddig kitérünk.

De egyet fentartunk a megyéknek és országnak, s azoknak, a kik azt mint olyant lépviselelendik, hogy törvényesen cselekedhes-senek.

Nincs kétség, hogy a jelenlegi kormány, mely a nép érdekeinek a törvényesség alap-jáni kiegyenlítésére s a közszellem kibékítésére van hivatva, éppen nem szándékozhatik a nemzetek jogéretére nyomást gyakorolni, annyival kevésbbé a joggyakorlatát az erőszak által korlátozni avagy meghusítani.

Nincs kétség, hogy senki sem fogja ut-ját állani a népek egyetértésének, s ehézké-pest a közszellem kibékülésének.

Kérdés azonban, ha képesek lesznek az annyi különböző érdekek s biztatások által egymásra zaklatott népek éppen a szükséges és ohajtott egyetértésre jutni? Mi azt hisz-szük, hogy ez lehetetlen mindazokra nézve, a kik a pozitív törvények ariadnei fonálát szemök elől eltévesztik. A törvény hiányait lehet kipótolni fölösleges kinövéseik, szögle-teit lehet ledarabolni, de magát a törvényes-séget fel nem adhatja az, a ki biztos uton kíván haladni, s oda kell visszatérni annak, a ki meg akar férni másik mellett.

Az államkormányzás emberi fogalmának két gyakorlati módja van: kormányozni ön-hatalmilag, vagy kormányozni a társadalom anyagi s erkölcsi faktorainak közvéleménye által.

Harmadik mód nincs. Törvényhozási fictiók, minoritások kézfogása a hatalommal, nem egyebek absolutizmusnál, alkotmányos fejlődés csak az, mely a társadalom minden faktorainak véleményét leghivebben tükrözi vissza; s alapját ösök tapasztalatainak alakult alkotmányosságra rakja le.

Jaj az országnak, a mely a keblében megalkotott legitím térről szédelegni kezd. Lengyelország haldokló állapotát a nyugta-lan elmék vonták maguk után, a kiknek

szűk keret gyanánt tünt fel az ország posi-tív törvénye, ös alkotmánya, nagy álmok reményével, dictatorságokkal, zsarnokokkal, s a forradalommal szövetkeztek, s sorsuk lett a forradalom és reactio surlódásai közt országuk szétmállása.

Nagy és világhírű nemzetek is fejtelenségre jutottak a legitím tér elhagyása által. Ez buktatta meg Rómát. Ezért hánykodik ma is Franciaország, a ki a legitím trónt ledöntve köztársasági álmokért, azzal s ezek-kel a Napoleonok despotizmusát cserélte fel.

Mi nem szeretjük az országok ezen örökös hánykódó állapotát, mi magunkat a törvényesség szilárd gránit-szklájához kötjük. Ezen s rajtunk is tul halad minden áradat, s vizes rongyainkat az egykor feljövő nap ujából kiszárítja.

Örömet nyujtunk kezét a társnépeknek, a kik eljönnek velünk ázni, velünk fázni, ha addig tág hely jutott nekünk a törvényesség gránit kövén, örömet húzódunk össze ked-vőkért, hogy ottan ök is megferjenek, ha ugy tetszik. Elfeledjük azt is, ha minket sár-al vagy kövekkel dobáltak, sőt ha golyók-kal vértettek is, annyival inkább, mert mi is visszadobtunk, a mit csak lehetett, és így a népekkel könnyen keresztl-huzhatjuk köl-csönös számolatunkat.

De mi nem szeretjük a jog és alkot-mányos élet ephemer birtoklását, mi a nem-zeti lételünkkel elejétől fogva összekötött polgári szabadságot tartjuk egyedül hazánk s trónunk palladiumának.

Van egy neme a polypnak, mely a csigahéjra csipeszkedik, s ott teng mindaddig, míg a csigahéjban annak elfoglalója a ves-zekedő katonarék lakik; mihelyt e rák a csigahéjból kiköltözik, vagy kiveszekedi ma-gát, a polyp csodás rokonszenvenél fogva többé a csigahéján nem tud tengeni, elválnál attól, s halványan úszik a tengeren, míg uj csigahéj-hódítót talál.

Ilyen azon népek alkotmányosságának sorsa, a kik bizonyos névhez, lényhez kötik magukat, a kik saját rendszert teremtettek, mely az övék s nem az emberiségé.

Ök rendszerökért kiűzik a csigát héjá-ból, hozzájuk ragad a polyp, ekkor öket üzik ki a csigahéjból, a polyp halványul s elrothad, a katonarék zugba vonul, s nem tud áldozatjáról.

Mi nem kötöttük magunkat emberekhez s rendszerekhez, hanem az emberiség évez-redek eszméinek, nemzetünk kebelében törté-nt leülepedéséhez, mely alkotmányos fejlő-désünk összegét képezi.

Sok vihar vonult el már ez alkotmány felett, de lényege mindig túlélt a viharokat, s a magyar polgár szabadsága, a magyar királyi korona épsége és önkormányzata min-dig túlélt a viharokat.

Most szintén alá szállott az áradat, any-nyira, hogy már a derülő nap fénye vékonyan átlátszik azon.

Tul a reactio ugyancsak csikorgatja pumpen-eit, egy sereg lap már a vízi pus-kákat is fecskendezi, hogy valamikép ujra feldugaszthassa az áradatot; és mi nem mond-juk, hogy megint segítségükre nem jöhet az idő, hogy az ég csatornái részökre meg nem nyilnak; nem, mert általában mentve vagyunk a vérmességektől.

Látjuk, hogy az új remények által nemzetünk sem vette ki magát sodrából, már nem bizik feltétlenül a szép szavakban, még a tényekben is könnyen tamaskodik; ennél-fogva azt hisszük, hogy ha valódi és komoly átalakítás van ezélba véve; annak a mi tulzásaink nem fogják útját állani.

Valóban annyi reményünknek kelle már meghiusulnia, hogy csak a világos valóban bizhatunk.

És reánk mindnyájunkra nézve jó ezen kételkedés, mert így, ha politikai örömnapok fognának reánk várni, azok kedvesebbek lesz-nek a nélkül, hogy tulragadtassunk általuk, s ha megfontoljuk mily nagy volt felettünk az áradat, a mely most napról napra kezd ülepedni, nem leszünk oly követelők a mostani kormány irányában, tudva, hogy ha őszinte czéllal törekszik is az alkotmányos-ság derijét hozni reánk, még sok a felhő, melynek elvonulását be kell várnia.

Ne vétessük tehát még ki magunkat passivitásunk csöndes sodrából. Ezzel azon-

ban nem azt mondjuk, hogy hazánkfiai, a kik cselekvésre felszólíttatnak, az idők határozatlansága miatt a cselekvés elől visszavonuljanak; a szabadság visszavívásának céljait az ember meg népszerűségét is kockáztatja, igaz, megértheti, — ha a remélt ügy elbukott — hogy egykor koflos tojást dobálnak fejére, de sok népszerűség elbukott már a világon.

A ki helyesen bírál, a célt veszi, melyért a polgár cselekedni kezdett, s a határt itéli helyesen meg, a melyen túl nem lépett. A polgári bölcsesség abban áll éppen, hogy az odaengedés határait túl ne lépjük; de e véghatárokon belül tulmerekve se legyünk.

Ezen polgári bölcsességgel úgy hiszszük, hogy hazánk s közös birodalmunk nagy belkérdéseit is meg lehet oldani, nem ugyan mindenkinek; de a nagyobb, s a társadalmi factorok által nyomatékossabb rész lehető megnyugtatóásával.

Az 1863-diki felirat.

(Folytatás.)

Kegyeskedjék Felséged megengedni, hogy elősoroljuk azon viszonyosságokat, melyeken ezen erdélyi országgyűlés ügye keresztültment.

Felségednek 1860-ik évi október 20 ki diplomája 3. §-ban biztosítást nyújt a felől, hogy a magyar korona tartományaiban az országgyűlések azoknak korábbi alkotmányai értelmében fognak összehívattatni; ugyanazon alkalommal miniszterelnök gr. Rechberghez intéztetett egy kegyelmes kézirát, melynek folytán az országgyűlésben a régebben politikai jogokból kizártak országgyűléseni képviseltetéséről véleményezendő egy értekezlet rendeltetett összehívattatni Károly-Fejérvárra, az erdélyi korlátnok elnöksége alatt; ugyanis még az azelőtt, 1860-ban december 21-kén, ugyancsak az erdélyi korlátnok báró Kemény Ferenczhez bocsátott legmagasb kézirátban Felséged elrendelni méltóztatott, hogy az Erdély számára külön tartandó országgyűlésen a korábban jogosított nemzetek, a valóság és rendek mellett, azon nemzetiségek, vallások és rendek részvétele is eszközöltessék, melyek régebben politikai jogosultsággal nem bírtak. — A károly-fejérvári értekezlet tagjai túlnyomó száma a legszívesebb készséget mutatta, minden vallás- és nemzetkülönbség nélkül tekinteni mindenkit az alkotmány sorompóin belül állónak, és egyszersmind ki nyilatkoztatta, hogy Erdélynek szentesített törvényei értelmében külön országgyűlése többé nem lehet. Mindezek mellett azonban 1861-dik évi márt. 26-án kelt királyi rendeletben Felségednek, azon hó 24-kén az erdélyi országgyűlés tárgyalában kelt kegyelmes határozata iratik meg a kir. kormányzatszéknél, mely szerint az 1791-dik XI. törvényozikk magá erejében fenntartván, az országgyűlési követek választóira néve censusul a fődó és adópótlék kivételével, 8 o. é. frt egyenes adó állíttatik meg és elrendeltetik, hogy az eddig arra jogosítva nem volt néposztály is képviselve legyen.

E legfelsőbb intézkedésekkel ellenkezőleg, ugyancsak a fennebbirt évből szeptember 19-kén kelt királyi leirat, mely az erdélyi országgyűlést november 4-dikére Károly-Fejérvárra rendelte összehívattatni, a követválasztó censusul minden névvel nevezendő egyenes adót 8 frtba állítja meg, és a megyék, székek és vidékek részére a követek számát megszorítja.

E felsőbb rendeletek közben és azok folytán a kir. főkormányzatszéknél az erdélyi országgyűlés összejövetelének előmunkálata több ízben sürgettetvén, az irt kormányzatszéknél nem mulasztotta el egy külön tartandó erdélyi országgyűlés iránt, a legvilágosabb hazai törvényeken alapuló ellenezeteket a trón számolyához juttatni. Ellenére azonban ezen felterjesztéseknek, valamint a törvényhatóságok id. képviselő bizottmányai nagy többsége alázatos feliratainak az erdélyi külön országgyűlés Felségednek f. é. ápril 21-kén kelt királyi kegyelmes leirata által folyó július 1-re, e szabad királyi város kebelébe össze lön hiva.

Mindezen habozásokat annak tulajdonítjuk, hogy Felségednek jelen kormánya mindenk feletti célul tűzte ki Erdélyt a bizodalmi tanácsba vinni, és ennek elérésére egy tulzséles alapu törvény eszközözésébe fogamodott. Oly alapokra van fektetve a jelen képviselet, miszerint Erdély két millió lakójából több mint 80,000 van felruházva választói joggal, és így a kis Erdélyben több választó van, mint Felséged örökös tartományainak majdnem 20 millió alattvalójából. És ez azért, hogy a függetlenséggel nem bíró nagy tömeg által, papi és hivatalnoki befolyás nyomán, többség szereztessék a kormány eszméinek. — Sok helyt a vallás lön felhasználva vétkes nyomás gyakorlására; itt-ott papok egyházi tilalommal fenyegettek. — Felhasználtattak a nép bujtoztatására a legkommunistikusabb eszmék is: nem csak a legelők odaigérésével, de általán a vagyonosabbak birtokai felosztásával is lön kecsegtetve a könnyenbívó nép.

Még rosszabbá tették tehát a kivitelen az országgyűlési szabályok választási módot megszabó rendeletei, habár azok úgy, miként vannak sem állhatják ki az okszerű bírálatot.

A választási szabályok nem csak hogy önmagokban hibások, de azonkívül igazságtalanok is és

részhajlók, a kitűzött célra oly mereven törvén, hogy a méltányosság igényei egészen feledésbe látzanak általa helyezve, s itt bátorkodunk legalázatosabban néhány adatra bivaikozni.

A vármegyéken Fogaras és Naszódvidékével együtt, a kebelőkben fekvő városok népességét és illető követeik számát is oda értve, 18,100 lélekre egy követ esik; a székely székeknél 14,500-ra hasonlító számítás szerint, a szász törvényhatóságokban pedig 8,700-ra.

Nagyon szembeütő az egyenlenség már így is, és még szembeütőbbé válik, ha egyes kisebb részeket tekintünk. Felső-Fejérmegyében 27,600 lélekre esik egy képviselő; Marosszékekben — Maros-Vásárhely lakóit és követeit is beleszámítva 21,000-re; míg Besztercevidéken 4,600-ra, Szászvárosszékekben 4,200-ra és Szászsebeszékekben 3,700-ra. És ezen számokban kimutatott méltánytalanság tovább vezetettett más téren is, midőn magok a választókerületek egy alakítottak, hogy megyéken a magyar választókban többséggel bíró járáások a román többség által, szász székekben pedig a román nemzetiség szász többség által, e czélunk megfelelő járáások és kerületekhez — sőt a hol ily módon elérhető nem volt, más helységeknek amazokhoz csatolásával — hozzássék kisebbségbe.

Az egész választási törvény összességéből a szászok mértéken túli emelése, a magyarok és székek sajnos elnyomatlansága tűnik ki. És hogy mekkora a leirt aránytalanság, csak onnan is megítélhetni, hogy a megyékből a városokat kivéve, csak is két magyar követ van, és így képviselője a követek közt az egész megyei és vidéki magyar lakosságnak, mely kétségenkívül jóval többet bír a földterület felénél, s száma legalább is felmegyen 150,000-re, mindössze nincs több kettőnél a 38-ból. (Vége következik.)

Lapszemle.

A „Debatte“ írja: „A legfelsőbb határozatok az erdélyi ügyben kiadattak. A kir. kibocsátványok a kolozsvári guberniumhoz már elmentek. Csak a guberniumban történt kihirdetés után fognak azok a nyilvánosságra jutni. Addig mintegy 3—4 nap mulhatik el.

Azon — centralista barátaink által oly buzgó terjesztetett hírek, miszerint a románok a Királybágon túl elhatározták a jövő erdélyi országgyűlésben részt nem venni, alig fognak a hírek stadiu mából kilépni. Alapos okunk van remélni, miszerint a román intelligencia a kérdést azon bígadtatással s békülékenységgel fogja felfogni, mely minden oldalra szükséges, ha a politikai nyomorból kijutni akarunk. Egy román notabilitás részéről a következő nyilatkozatot beszélük:

„Mi viszonyaink sajnos voltát nem kevésbé érezzük, mint a magyarok és székek, bárha ezek hinni látszanak, hogy mi magunkat azokban bámulatosan jól érezzük. Be akarjuk bizonyítani, miszerint a kibékülést és a tartósságot ígérő állapotok helyreállítását komolyan akarjuk. Remélni akarjuk, hogy a magyarok és székek maguk részéről sem fognak ennek behoztatásával adósak maradni.“

Hasonlóan örvendeztető tudósításokat veszünk a szászföldről. Egy ottani igen befolyásos személyiség leteleben ez mondatik: „Bizonyosak lehetnek benne, miszerint nemzetünk független értelmisége egyáltalán nem hajlik azon felfogásra, miszerint veszélyes a Császárra és birodalomra nézve, ha egy s ugyanazon ország fiait végre emlékeztetjük, hogy ők testvérek és a régi visszavonásnak véget kell vetniük.“

A választásokhoz Erdélyben nyolcz hét szükséges. Ha tehát az egybehívás 10-kén következik be, úgy az országgyűlés november első napjaiban fog egybetlőni.

Tizeneggy napra az erdélyi országgyűlést egybehívó irat kihirdetése után fog állítólag a magyar országgyűlés egybehívása bekövetkezni. Mint-hogy az egybehívástól a megnyitástig mintegy 10 hétnél kell elmulni, ennél fogva a magyar országgyűlés december közepén, tehát egy óra az erdélyi országgyűlés megnyitása után kezdheti meg üléseit.

A „Concordia“ sept. 3-diki politikai szemléjében olvassuk:

„Az 1861-diki alkotmányosság kihirdetése az 1848-ki törvényeket és közbizalmat, de nem volt képes óhajtatást valószínű. A mit 1861 nem tudott betölteni — a jelek után — a most következő év fogja végrehajtani. Sok és nagyzerű túrekvések vannak velünk együtt lakó testvéreinknek, melyek eddigelő a kormány részéről pártoltatnak. A sokat hányatott Erdélynek még egy próbát kell kiállania; ő meg fog hivattatni egy új az 1848-ki választó törvény basisán alakulandó országgyűlést, hogy a Magyarországi unio kérdésében nyilatkozzék.

A román nép teljesen felfogja a pillanat komolyságát, és minden tehetséget fel fogja használni, hogy a maga egész véleményét teljes szabadsággal kijelenthesse; nem tévesztvén szem elől — mint nemzetnek — fenállásának érdekét.

Mivel látjuk a mi együttlakóinkat az ők 1848-i eszméjük megvalósítására törekedni, látjuk, mit tetünk mi is azon zavaros időkben? A nemzet vezetői az 1849-dik év telén, bírhattak petitiójukban a többek közt kérték: 1. Minden osztrák államokbeli

románok egyesítését, mint egy magától fenálló külön nemzetnek egyesítését Austria kormány palczája alatt, s mint a birodalom kiegészítő része. (De hol van az ő külön hazája az osztrák birodalomban?) 2. A politikai és egyházi dolgokban nemzeti közigazgatást stb. Melyekre a legkegyelmesebb uralkodó, a románok iránt vele született szeretettel a többek közt azt felelte: „A hű román nemzet kívánatát akarom megoldani, és pedig minél előbb az ő megelégedésére. Oltúzt, febr. 25 kén 1849.“

Majláth ur — Belcredi urhoz hasonlóan — egy kúriratott bocsátott ki, de a kettő közt nagy a különbség. Belcredi ur kúriratában tekintettel volt a különböző nemzetiségekre; a Majláth ur kúriratában egy ily passust hiában keresnénk. Jobban is van ez így, mintsem valamely nagy elveket hirdetni, melyek az alkalmazásnál cserben hagynak. A nemzetiségi kérdést meg fogjuk vitatni az országgyűlésen, hol a vitatkozásra teljesen alkalmas factorokra találunk.

A „Concordia“ ugyan ezen száma az erdélyi román nép- és értelmiségnek az unio tárgyalási véleményéről hoz egy hosszadalmas, felületes panaszos phrasissal telt cikket, de a melyet az ideiglenes szerkesztőnek jóakaratu megjegyzései teljesen paralyzálnak.

Schuselka a „Reform“-ban éles elműséggel fejtegeti ama törekvés jogellenességét a politikai eszélytelenségét, Auszriából centralizált egységes államot alkotni. Austria szerinte nem oly birodalom mint más birodalmak, mert itt az általános politikai jogosságnak a birodalomra nézve úgy kell szerveztetnie, hogy az önálló birod. tagok egyéni jogossá gát meg ne szüntesse; ámde a febr. alkotmány gondolata a centralisták felfogása szerint a birodalomnak parlamenti uniformizálása, a királyságok s országok államjogi önállóságának megszüntetése. Magyarország azonban magyar királyság akar maradni s ebben tökéletesen jogosítva van, a mi pedig a Lajthán tuli népeket illeti, ezek a császár ajándékánál fogva alkotmányos jogosultságot nyertek.

„A jogfolytonosság, folytatja Sch., abból áll, hogy egy alkotmányos jogosultság fennmaradjon. Ha a febr. alkotmány az egész birodalom által elfogadtatott volna, úgy az általános jogot teremtetett volna; de mint-hogy a monarchia fele megtagadta az elfogadást, s egy jognak gyakorlására senkit kétségzeríteni nem lehet, ennél fogva a birod. alkotmány csak particularis jogot alapíthatott meg azokra nézve, kik által éppen elfogadtatott, s ezen particularis jog méltóság s érvény tekintetében tökéletesen egyenlő a magyarral. Ez a mi jog-ötletünk, a mi jogfolytonosságunk. De a császár ajándéka által nem nyertük jogot a magyar alkotmányba elegyedni, Magyarországot tartományának tekinteni; nem nyertük azon jogot, a magyarokkal mint parlamenti rabjabbágyainkkal banni, kiknek a birod. tanácsba el kell jönniük, vagy contumaciáltatni fognak. Azonban Austria összes népei az Uralkodó ajándékából egy közös jogot nyertek, t. i. azon jogot, ezental a monarchia közös ügyeinek ellátásánál alkotmányosan közrehatni. Magyarország közrehatásának módja egyezség útján állapítandó meg. A centralisták nagy hatást hisznek előidézni, midőn úgy tünetik föl a dolog, mintha a függő jog- és birodalmi kérdésnél a liberalismus körül forogna a dolog. A centralisták azt képzelik, hogy a febr. alkotmány csak azért hűsnt meg, mert kevés „szabadságokat“ adott. De mi így szólunk a centralistákhoz: Adjátok nekünk a Lajthán inon a legszabadabb alkotmányt, s a magyarok azt meg sem fogják államjogi önállóságunk vesztesége árán megvásárolni. Auszriában kettős liberalismus szükséges. Először azon liberalismus, mely a népek nemzeti érzetének, történelmi önállóságának lelkismeretesen eleget tesz, s csak aztán azon liberalismus, mely általános polgári, szellemi, egyházi s társalmi szabadsági jogokat nyújt.“

Az unitáriusok idei zsinata Szt.-Geri-czen aug. 27-29-én.

(folytatása és vége.)

Aug. 29-kén 8-tól 12 óráig tanácsgyűlés volt. Az első nap az egyházi képviselő tanács, főpapszéki, oktatásiügyi és pénztári jegyzőkönyvek megvitatására kinevezett bizottságok jelentéseiket megtették; e jelentések, valamint a zsinatra utasított más egyházi ügyek tárgyalva és bevégezve lőnek. A hozott végzések és határozatok közül kiemelendőnek láttam a következőket: Uzoni Gábor nevű reményteljes végzett ifju Akademiára megválasztatván: egyelőre Berlinbe, s onnan egy évi előkészület után a theologiai tudományokra Londonba megy, felváltandó Bencezédi Gergely nevű pár év óta ott tanuló derék akadémista elődét, a ki akkor vissza fog térni kebelünkbe. Szintén megválasztott Várad Károly nevű jeles végzett ifju is (4-dik pont). Tarcasfalvi ifj. Pálfi Dénes ur a székely-keresztúri gymnasium felfügglő gondnokává lön megválasztva és felesketve (5. pont), mely választáshoz a legszebb remények fűződnek; egyike levén ugyanis e férfi Udvarhelyszék legvagyonosabb birtokosainak, s különben is buzgó unitárius, sőt a mondott keresztúri gymnasium első építésében is elődei tetemes részt vevén: hiszszük, hogy gondnoksága alatt a mondott gymnasium évtizedek óta félben levő épültreése a Pálfi-név dicsőségére fel fog épülni. A zsinati gyűlés elfogadta a képviselő tanács azon határozatát, mely szerint hiffelkezetünk

e hazában való törvényes létezésének három százados ünnepét a nemokára következő 1868-dik évből országosan megünni indítványozta, s ez alkalomra az unitárius vallás Erdélyben való kifejlése történeti legjobb megírója részére 300 pft jutalomdíj kitűzését hozta javallatba. (13. pont.) A kolozsvári collegium és keresztúri gymnasium igazgató tanáraivá újabb két évre megválasztotta irodalmi munkáiról ismeretes Nagy Lajos és Simén Domokos tanár urakat. (23. pont.) Varga Ferencz és Bencez György iskola-tanító urakat jeles tanításukért papi czímmel ruházta fel. (22. pont.) Néhai Székely Mózes kolozsvári tanár és közfőjegyvő özvegyének az Augustinovic-alapból 96 o. é. frt segélypénzt rendelt. (18. pont.) Mint mindig, egy most is több jótétemények lőnek tudául bejelentve, jelesen: özvegy Gyergyai Ferencz né urasszony az özvegy tanárné és kolozsvári özvegy papnék és árvaik felsegítésére nem régen alapított tüke gyarapítására 500 o. é. frt fizetett be urb. papirosban. (19-dik pont.) Tordai özvegy Szaknovics Istvánné a tordai gymnasiumnak 1,000, az ekklesiának 2,000, a turi és komjátszegi ekklesiának külön-külön 800 váltó forintot végleg hagyományozott. (20. pont.) Végre a zsinatot elfogadó szent-gericezi ekklesia tisztelt papja, tisztel. Farkas György esperes ur magán tudomásul adta, hogy a folyamatban levő zsinati valás ünnep emlékére Kozma László, Endre és Tamás urak, lelkes fia a néhai derék szent-gericezi esperes Kozma Gergelynek, egy 25 latot nyomó gyönyörű urvasora-osztó talpas poharat (billikomot) ajándékoztak, melyen e felírás van: „Az egy igaz laten tisztelgetése, a szent-gericezi unitária ekklesia használatára, néhai esperes Kozma Gergely és neje Pataki Anna és elhalt fiaik: Ferencz és József emlékére, élő fiaik: László, Endre és Tamás buzgóságukból, legelőbb irt szent vacsorára használatatott az erdélyi unitárius vallásközösségnek 1865-dik évből aug. 27-kén Szent-Gericezen tartott zsinati gyűlésekor.“

A zsinat tudomására jutott az énekeskönyvnek Stein János ur által eszközölt második kiadása is. A lap- és vers-szám a régi, de mind a versek menete simább, mind az azokban levő eszmék sok helyütt az eddiginél czél- és korszerűbben vannak kifejezve; a papír és nyomás szép. A díszes kiadás közhelyeslésre talált, s terjesztésére a tisztelt lelkesi kar felkérte.

Szükségesnek látom még megjegyezni, hogy e zsinaton 17 ifju unitárius pap lön felszentelve, kik között említendőek tisztel. Simén Domokos keresztúri igazgató tanár ur, a ki a londoni Akademiákon képezte ki magát; tiszt. Sándor Mózes ur, a ki Berlinben tanult, de Londonban is hosszasan időzött; tiszt. Rédiger Árpád küllöli esperes ur, egy kitűnő nemzeti nemzetség kitűnő fia, a ki kiváló előszeretett vitt előbb akadémiaira, s később papipályára. Iskolai felfügglő gondnokaink sorába most esküdt fel vargyasi méltóságos Dániel Gábor udvarhelyszéki főkirálybíró ur, egyike nem csak az unitáriusok, de a székely nemzet legderékabb fiainak, kiből született, birtok, ész és szilárd férfiu jellem egyestül. Egyházi tanácsosaink száma 22-vel szaporodott; kik közül kiemelendőnek látom Kénosi Béla urat, a ki küllölytemeken s jelesen Londonban is buzgósabb ideig mulatott, s mint kitűnő tehetség s jeles ifju hazafi ismeretes; orvostudor Dimény Farkas ur, a ki orvosi pályáját nem rég feltűnő sikerrel végezte Bécsben, s most Maros-Vásárhelyen folytatja orvosi gyakorlatát; szent-gericezi ifj. Gál Zsigmond, Marosszék egyik alkotmányos dűljő, a szent-gericezi unitárius ekklesia érélyes és buzgó tagja, a ki a lefolyt zsinatnak gazdája s egyik életető lelke volt, s a kinek fáradhatlan munkássága eszközözte, hogy a közelebbi években oly pompás papilakot épített, mit bizvást nevezhetni palotának.

A tanácskozásokat ima zárta be, az ülés a főtiszt. püspök és főgondnok urak éltetése közt oszlott szét. A zsinati közönség még egyszer s — most — utoljára közönsébe gyűlt össze pontban deli 2 órakor; ismét vig volt a társaság; egymást váltotta fel a pobárköszöntés, éltették az előbbi napok ünnepeltjeit, különösen a helybeli papot, ekklesiát, gazdákat, gazdaszönyöket, az egész községet, s délutáni 3—4 óra közt barátságosan oszlottak szét. A rendezen ellátott unitárius és más valás vendégek száma az első napon volt 326, rendkívülieké, kik t. i. a fenszolgálatot vitték s az ünnepély rendezésében részt vettek, közel 100, a cseleedség 140, és így együtt mintegy hatodfélszázra ment azok száma, a kiket Szent-Gericeze községe ingyen szállással látott el s vendégszerető szívvél fogadott, a Maros és Küllöli-köri unitáriusság pedig irányukban valláskülönbség nélkül a vendégszeretet s atyafiu elfogadás minden kötelességeit teljesítette.

Hogy az olvasónak e zsinat költségeiről fogalma legyen, ide igtatok némely adatokat. Az önkéntes pénzadakozás volt mintegy 800 oszt. frt, mihez nólag még többen járultak, úgy, hogy a pénzköltség 1,000 frtba felmegy; bor volt részint ajándékozza, részint vive 120 veder, búza mintegy 100—110 véka, volt két ezimeres tehén, 4 sertés, 40 pújka, tömördek csirke, tojás, tej, tejfel, zsír stb.,

bárom szekér borviz, egy szekér dnyé stb. stb., a vendégek lovainak 7 szekér széná.

Az idő folyását szép volt, méltó az ünnephez! Azon feltehető kérdésre: vajon az erkölcsi eredmény a nagy anyagi áldozattal arányban van-e? nyugodt lélekkel hivatkozhatunk Szent-Gerice nagy-számu értelmiségére, mely büszkeségét leli abban, a mit tett; a közönségre, mely e napokat örök emlékeknek tartja, s magára a nagyszámu gyülekezetre, mely kérdésen kívül kegyelettel fog emlékezni e napok látszólagos és egyház-ünnepi örömeire. A mi a specifus unitárius érdeket illeti: ez, azt hiszem, az erkölcsi erőnek egy ily fényes, sőt nagyszerű nyilatkozása által hathatósan előmozdítottatik, s a míg az egyház hasonló által életrevalóságának adja jelét, zsinataiban a mult idők egy népgyűlési szent erekljét őrizi, másoknál maga iránt elismerést ébreszt, sőt jövő fejlődésének, bel- és külterjű gyarapodásának útjait egyengeti.

Egy zsinati tag.

Különfelek.

— A főispányi s a főkirálybírói kinevezések s illetőleg visszahelyezés folytán megye-hatóságok élén következő egyéniségek állanak: Kolozsmegyében h. Jósika Lajos, Tordamegyében h. Kemény György, Dobokamegyében b. Bánffy Dániel, B-Szolnokmegyében Véér Farkas, Küküllőmegyében Beldi Ferencz főispányok; Udvarhelyszéken Dániel Gábor, Háromszéken gr. Kálnoky Dénes, Maroszákon Horvát Albert, Csíkszákon Mikó Antal, Aranyoszákon Beldi Gergely, ideigl. főkirálybírók. — Fogaraszéki főkapitánya Puskárin János. A többiek maradnak a mint voltak.

* Mig Schmidt Conrád az evangélicusok curatora országos egyházi-gyűlést hirdet jövő nov. 1-jére, addig a szászok grófja a szász nemzeti egyetemet szándékozik egybeírni, hogy abban az erdélyi német községek magatartását az új viszonyokkal szemközt általános tanácskozás alá vesse, s ily módon az összes szász községek közös eljárását eszközölje. Mint a nemzet grófja erre a törvényt teljesen jogosítva van, s nem szükséges még előbb a kir. gubernium, vagy az udv. kancellária előleges jóváhagyását.

* (Necrolog.) Antal Mária Mohai Károlyné fájó szívvel jelenti, hozzá testvéri szeretet élvezésére ment kedves testvére Antal Kátnak a hó 5-kén hosszas sorvasztó betegségben történt jobblétre szendertétét. A halál mintegy két évvel ezelőtt nyomta bimbókára eljegyző csókját, mert neki testvérét a kedves kép, s most mint gyenge virágot leszakította, keblére tűző a nemes szívű, békés szenvedőt, — kinek gyászavatálát mélyen sebezett szívvel állják körül: édes apja Antal Imre, édes anyja testvére Margitai Károlyna Publ Ignác és férje, kik anyai s atyai gondnal növelték s ápolták az idvezültet, és még sem nyerheték meg a sorstól, hogy szerettüknek fagyuló ajkait illethetnek búcsú csókjukkal, és számos atyai s anyai ágoni rokonok. Az idvezült porbűlédekéi — szokott vallásos szeretet után — Melegföldvartól Tordára szállítva, a családi sírboltban fognak elhelyeztetni. Melegföldvár, sept. 5-kén, 1865.

* Erzsébetvárosról írják a folyó hó 10-ről: Városunk mely gyászba öltözteté a mai nap, mert az erzsébetvárosi r. kath. egyházi kerület esperese, városunk főpapja, czimzetes kanonok mltgos és főtisztelendő Csiki Imre ur nines többé, tíz napi súlyos vérhas betegség reménytelenül sirba dönté 44 éves korában. Múltán siratjuk benne az apostoli buzgóságu lelképásztort, a közkedvességű emberbarátot és honpolgárt, ki atyailag karolta föl a hozzá folyamodók ügyét, sok ifjat áldozatkészséggel anyagilag és szellemileg fölsegített tanulóit pályájukon, áldott legyen emléke! Béke legyen porai felett!!

* Kővári László „Erdély történetének” hatodik kötetét bevezetvén, azt a napokban sajtó alá adta. Ez utolsó kötet a Leopoldi diploma keltetési időszakot 48-ig tárgyalja. A kit a haza története érdekelt, az bizonyára érdeklél várja megjelenését.

— A gráci „Telegraf” az osztrák autonómisták tekintélyes közege ezen czim alatt: „Az erdélyi kérdés és az autonómisták” egy cikket hoz. Ebben kimondja, hogy az autonómisták a februári patens jogfolytonosságát csak annyi részben követelik, a mennyiben az a magyar jogfolytonossággal nem jön összeütközésbe. Ők Erdély s Magyarország egyesülését mint törvényes ténny nem tagadják, s programjuknak megfelel az, hogy Erdély Pestre küldje követeit, s a közös ügyek tárgyalásában részt vegyen. E párt Erdély belépését a reichsrathba „zavart forrás”-ból eredt ténnynek tekintti ugyan, de melynek következményeire mégis tekintettel kell lenni, ők szükségesnek látnak a kérdésben egy kiegyenlítést a reichsrathal, nem az unio akadályozása, hanem csak is az osztrák jogfolytonosság elvének megvédése végett.

— „Olaszország állami alakulása tekintettel Dél-Olaszországra,” ezen czim alatt érdekes kis könyv jelent meg egy volt tüzér tisztől Pesten Stolp által kiadva. Figyelmeztetjük e szép tollal írott munkára a közönséget, a melyet minden hazai könyváruztól, ezenkívül az „Új korszak” czimű pesti tudományos lap kiadó hivatalában is megrendelhetni. Ara 60 kr.

* A napokban Temesvárról elindult személyvonat tegnap hajnali 2¹/₂ órakor Szűreg és Oroszlamos között a sínokról kisiklott. A „Visegrád” gőzmozdony bat vagonnal egy ilyni magas partról bukott le. A szerencsés lenség okán csakbamar kiűtött, hogy több sin ki volt szakítva, s a pályán nines belyén. Ezt azonnal kerekést, s egy pénzében több sebből vérezve találák meg. Rablók törtek volt reá s minden pénzéből (46 frt) kifosztották. Mint birlik, a személyvonat kirablása volt tervben s ezért szakították fel a sínok, de midőn a rablók látták, hogy az utasok nagy számmal vannak, tova tűntek. A vonat lebukásánál egy utas sem sérült meg, a vonat-vezető is csak könnyed sértülést szenvedett. A pálya 6 órán át járhatatlan volt, most azonban már helyre van állítva, míg az eset felett terjedelmes vizsgálatok folynak.

* Stubenrauch tanár s nevének öngyilkossága oly tragicus, hogy a legszeles körökben nagy megindulással beszélnek róla. Annyi kétségkívül, hogy a rá bizott pénztárakban való deficit volt a szomorú eset közvetlen oka; de minát Stubenrauch évi jövedelme 8–10,000 frtra rugott s mondhatni, hogy igen egyszerűen élt, még nem is gyanítják, hogy mi képezte arra, hogy a rá bizott pénzekhez nyulva, öreg napjaiban széplőstse be birnév, melyet egy hosszú életen át sok érdemmel ékített fel. Stubenrauch néhány nappal az öngyilkosság előtt Zelinka bécsi polgármesternek elbeszélte szomorú sorsát, 13,000 frtot nevezvén meg amaz összegnek, mely zavarából kiséghet. A polgármester azonnal aláírást nyújtott, a mondott összeg fedezve lön, s a szerencsétlen agastyán egyik fia éppen az örömbirt akarta neki mult pénteken reggel megvinni, midőn szülei lakszobáinak ajtaját egy st. veiti villában zárva találta. Ez hosszabb zörgetés után sem nyitvatlan ki, a legfélelmes előérzetben behalt az ablakon át s elképzeltelű borzasztó meglepetése, midőn mind atyját, mind anyját halva találta. Mellette a pobarak, melyek a mérget tartalmazták. A szomorú bir villámsebességgel terjedt el. A holttestek átadattak orvos-törvényszéki boncolásra, s mult szombaton takarították el szomorú csendben, a st. veiti temetőbe. A sok barát s ismerős közül, kik az elhunytakat az életben környezték, csak egyetlen egy, dr. Glaser volt jelen a temetésen; két gyertya árasztott szomorú világot a holttestek körül. Most hitt, hogy Stubenrauch az általános bécsi segély- és takarékpénztárból, melybe az alsóbb nép-osztálybeliek, cselédek, stb. gyűjték össze megtakarított filléreiket, 28,000 frtot költött el, de e tetemes összeg is aláírás útján teljesen fedezve van s a kifizetések rendesen megtörténnek. Zelinka 1000 frtot itt alá, a „Vindobona” igazgatói 5000 frtot, Langrand-Dumonceau 5000 forintot, Salm gróf 7000 frtot, b. Rothschild 5000 frtot, több községnagyos 500–1000 frtot, s gr. Belcredi államminiszter kinyilatkoztá, hogy ő Felsége elrendelte a még hiányzó összeg pótlását.

Kérelem a „Kolozsvári nagy naptár” ívtartóihoz.

Alóírt sürgősen kérem fel ívtartóimat, kik a „Kolozsvári nagy naptár”-omra aláírókat gyűjteni sziveskedtek, hogy izeiket — eltérvén már a határidő — e folyó hó végeig sziveskedjenek beküldeni. Nem tehetem egyuttal, hogy hálás köszönetet ne mondjak mind az olvasó közönség, mind gyűjtőimnek, kik vállalatom második évi folyamatát is oly tömeges pártfogással tisztelték meg.

Kolozsvárt, sept. hava 13 dik napján, 1865.

K. Papp Miklós.

Politikai hírek.

Angolország. London, sept. 5. A „Morning Post” porosz-ellenes következetességében azt tanácsolja a német közép államoknak, hogy strigessék az európai hatalmak beavatkozását, egy független Schleswig-Holstein állam felállítására érdekében, mert a míg a hgségeken a provisorium fűnáll, addig kár volna eredeti céljoktól bucsut venni; másfelől meg föltehető, hogy a nagyhatalmak olyan definitívumra nem adnak rá helybenhagyásukat, a melyről Poroszország ábrándozik.

Az orosz ázsiai határon történt dolgok figyelmet kezdenek gerjeszteni. Oroszországnak ott Tatarország felé rabló néptörzsekkel van baja, és ez okból megszállotta Taskend várost. Az angolok, kik gyanus szemmel kísérik Oroszország minden mozdulatát Ázsiában, azt mondják, hogy az csak ürügy, és hogy Taskend megszállását Oroszország részéről egy újabb állomás kijelölésének lehet tekinteni, az Indiába vezető úton. A szent-pétervári hivatalos lap erre felel, s azt mondja megnyugtató, hogy Taskend megszállása csak ideig örág tartó leendő.

Franciaország. Páris, szeptember 6. Az „Avenir Nat.” az imént befejezett cherbourg-i, breiti és portsmouthi hajóhad-ünnepélyek folytán azon reményt fejezi ki, hogy babár tulságos önkecségetéseknek nines helye, de számos előítéleteknek elenyészését bizvást remélhetni. A kormányok mindenkör félretehetik bizalmatlanságukat a versengéseiket, de egészen más biztosítéka az a békének, mikor két nép egymást kölcsönösen megismeri és tiszteli, mint a diplomácia finom kiadásai.

A decentralizatorra vonatkozólag, mely minden politikai színezetet oly szokatlan mozgásba hoz-

zott, a „Moniteur” mai száma közli a belügyminiszter jelentését, melyből kiderül, hogy Marne- és Szajnamegye gyűlése kijelentette még 25 kén azon óhaját, hogy az olyan választási esetekben, melyek ellen valami kifogás tétetik, a megyegyűlésekre ruháztassék a határozási illetékesség, s hogy a kormány figyele arra lenne irányzandó, vajon nem lehet-e a megyegyűléseket felruházni azon joggal, hogy hivatalnokait maga nevezze ki. A belügyminiszter azt fejtegeti jelentésében, hogy Szajna- és Marnemegy tanácsa az 1833-iki törvény 11. cikkelyének értelmében tulterjeszkedett illetékessége határain, minát a megye közszükségein tulterjedő, s nem szorosan csak reá vonatkozó dolgokkal foglalkozván, az általános politika terére lép. Ezen ministeri jelentés folytán egy aug. 30-ról kelt csász. rendelet semmisinek nyilváníja Szajna- és Marnemegy gyűlésének kérdéses határozatát. Az esti „Moniteur” a hajóhad-ünnepélyről ezeket mondja: A császári hajóhad visszaadta Angolországban a látogatást, melyet az angol hajóhad Franciaországban tett, s ahoz méltólag fogadtatt, a milyen elfogadásban részesült Brestben és Cherbourgban a brit hajóhad. Ezen ünnepélyek alkalmat nyújtottak a csatorna mindkét részén a kölcsönös rokonérzelmek nyilváníására. Szerencsések vagyunk a királyi kormányának udvariasságát, a lakosság szives barátságát s az angol sajtó nyájasságát egyszerre constatalhatni.

Olaszország. Florenz, sept. 4. A „Köln. Ztg.” levelezőjének leleplezésére azt írják a nevezett lapnak, hogy az olasz és osztrák kabinet közötti alkudozásokra vonatkozó leleplezései nagy figyelmet ébresztettek; hogy okos dolog volt részéről a felelősséget a kuforrásra hárítani, mivel a leleplezések nem pontosak, meglátszik rajtok, hogy csak szóbeli előadásra alapulnak, s közlő nem láthatott ide vonatkozó okmányokat. A mik az osztrák részről tett ajánlatokra nézve mondatnak, teljességgel nem esnek Lamarmora ministeriumának kezdetére, s hibásan vannak előadva, a mik Rechberg közölt lépéseiről mondatnak. Igaz az, hogy Drouin de Lhuys számos izben, sőt mondhatni, mindannyiszor, valahányszor alkalmasnak találta az időt és helyzetet, példálózott Metternich beregnek arról, hogy mennyire kívánatos volna Austria és Olaszország kölcsönös közeledése; s hogy Metternich herceg nem utasítá vissza feltétlenül a francia külügyminiszter nyilatkozatait, mondják is fölé, hogy nem idegenkednek Drouin nézeteit követni, s hogy e részben tett is több izben ezen czélzatos társalgásokra vonatkozó jelentéseket Bécsbe, a hol nines hiány olyan államférfiakban, kik őrmest követnek Drouin politikáját. De az valószínű, hogy a császár mindezekről alig tudhat valamit, minátn elég ismeretes ide vonatkozó határozott gondolkodása Ferencz József császárnak, hogy sem tanácsosai ilyenmő véleményekkel közeledhetnének hozzá. Tehát valóságos ajánlattételekig még nem ment a dolog, s nagyon hihető, miszerint Drouin de Lhuys csak a bokorra akart veregetni, kitudakolandó, hogy mi lappang alatta, s hogy elérkezvén az alkalmas pillanat, majd maga III. dik Napoleón személyesen foghassa kezébe a netaláni alkudozásokat.

Livornóban is voltak utcai zavargások, lámpákat törtek össze, ablakokat zúsztak be stb., azonban itt nem az ingósi adó, hanem Aspromonte évnapi volt az ok az ártatlan nyilatkozásra, s a rendet is rövid idő alatt ismét helyreállították.

Egy olasz esti lap azon közleménye, hogy az összes olasz kabinet elbocsátását kérte volna, tévedésen látszik alapulni, s mint hogy az utóbbi időben egyáltalán nem volt hiány izgató hírekben. A király olyan jó lábón áll ministerelnökével, hogy Florenzbe érkezése alkalmával sept. 1 sejen, midőn a kocsi szálta, hogy a Pitti palotába menjen, szívélyesen kezelt szorított vele. Natoli a belügyministeri tárcza mellett megtartja a közoktatást is és e kettős állásában nagy befolyást gyakorolhat a választási előkészületekre. Különb magától értetődik, oly becsületes parlamenti kormányról, mint az olasz, hogy meg nem engedett befolyás gyakorlását nem fogják megkísérteni.

Végül különös esetet jelentenek Rómából, mely sokféle magyarázatra ad okot. — Mária mennybemenetele ünnepén Castel-Gandolfóban három fiatal embert fogtak el. Kiejtésük északi olaszt árult el, s egyéb körülmények is szándékolt merénylet gyanúját keltették fel. Még eddig semmi bizonyosat sem lehet mondani az esetről, minát a fiatal emberek vizsgálati fogságban vannak. — A szt. atya visszatérte a városba legközelebb, Mária születési ünnepé után fog megtörténni. A régen várt titkos consistorium september végére van kitűzve.

Németország. Kiel, sept. 7. A holsteini rendi tagok tanácskozása magán házban ment végbe, mivel az egyetlen aula a kormány parancsára bezárattott. Mint a papság, városok és a parasztság képviselői 31 követ jelent meg. A nemesség hiányzott. Elhatározattott, hogy a hercegségek szétvárolása ellen a régi országos jogokat ovó tiltakozást nyújthat be a Bundhoz, mely egyszerűen az ország-képviselők egybehívását követeli, s kéznek nyilatkozik Németország nemzeti követelményeinek eleget tenni.

Moldva-Oláhország. Bukurest, sept. 2. A „Wanderer”-nek írják: „Néhány nap mulva való-

szintleg fontosat fogok önnek jelenthetni, azonban már ma, sőt néhány óra mulva is sok minden történetnek, mit némileg az aug. 15-iki események folytatásán lehetne tekinteni. Ugyanis egy éppen most (d. e. 1 órakor) Plojestből jövő, egészen hitteles ember beszéli nekem, hogy az ottani vidékről nagy számmal népcsoportok (parasztok és egyéb proletariatus, botokkal felfegyverezve) vad kiáltások közt, vonulnak a főváros felé, hogy ott... igen, a többi mint a tervbe nem avatottak, nem közölhetjük. Erről az itteni rendőröknek, Marghiloman ur, ki csupán a herceg iránti hódolathól már anynyi theoretikus fölkelést és szándékolt merényletet rendezett és küzdött le; — bizonyára sok érdekeset beszélhetne. A dolognak utóljára is vége lesz néhány száz lövéssel, néhány halottal s néhány tuczet sebesülttel (az elfogatásokat nem is említem), s az egészet, hogy az igaz ok el legyen fátolozva, a legelsőre, mint például Ausztriára lehet tolni. — Az eredmény annál fényesebbnek ígérkezik lenni, minát ma estére vagy holnap reggelre van téve a herceg megérkezése Ruginasából. Mily új diadal a derék hadseregére nézve!”

Ujabb. Altona, sept. 9. A schleswig-holsteini egyletek küldötteinek Neumünsterben tartott tegnapi gyűlésükben, összehangzásban a rendek nyilatkozatával elhatározattott, hogy egyidejűleg erőlyes felhívást intéztetik a német nemzethez, melyben ez Németország jogainak és szabadságának megoltalmazására hivatik fel.

Páris, sept. 10. A „Patrie” meghazudtolja azon hirt, hogy a francia kormány tiltakozott a gasteini szerződés ellen, ezen függelék kíséretében: De külföldi ügynökeit nem hagyható bizonytalanságban a Salzburgban megerősített egyezségekre vonatkozó nézeteire nézve; mely oknál fogva körlevelet intézett hozzájuk e tárgyban. A „Patrie” tudni véli, hogy a kormány ezen egyezséget egy más korszakba tartozó cselekvénynek tekintti.

Kiel, sept. 8. A mai „Kieler Ztg.” szerint a rendi tagok beadványa a Bundhoz következő szavakkal végződik: „A magas szövetséggyűlés oda hatni kegyeskedjék, hogy országunk joga minden késleltetés nélkül elismertessék.”

Kopenhága, sept. 8. A „Berlinisch Ztg.” hivatalosan megezárolja azon hirt, mely szerint Dánia Észak-Schleswig visszaadása felett alkudozásokba ereszkedett volna, cserébe nyugat-indiai gyarmatait vagy meghatározott pénzösszeg kifizetését ajánlván.

Berlin, sept. 10. A „Börs. Ztg.” szerint itt az a hir szárnyal, miszerint a hét folytán ministertanács fogn tartatni, melyben megállapítatnék a Lauenburg birtokba vételére vonatkozó okmány, s egy a porosz néphez intézendő kiáltvány.

Köln, sept. 10. Diplomatai forrás után írja a „K. Ztg.” egyik londoni tudósítója, hogy Belcredi gr. Porosz- és Oroszország magatartására való tekinteteknél fogva nem váltotta be a Gácsországban adandó általános amnestia iránt tett ígérését.

Hamburg, sept. 9. A Neumünsterben egybegyűlt rendek változatlanul elfogadták a holsteini országgyűlés szabadelvű többségének ismert tiltakozásait. A szintén indítványba hozott adómegengedés elvetettett. — Schleswigben a hivatalnokok mindig növekedő számban nyerik elbocsátatásukat.

London, sept. 10. Miksa császár rendkívüli követet küld Washingtonba, kinek feladata a Mexiko és az Egyesült államok közötti kibékülés útját előkészíteni.

Vera-Cruz, aug. 14. Tacamburot a császáriak a juaristák tökéletes megveretése után ismét megszállták; az utóbbiak tefemes vesztéseiket szenvedték, s névszerint valamennyi ösvéreiktől s összes tüzérségüktől megfosztattak.

Altona, sept. 9. A schleswig-holsteini „Verordnungsblatt” kihirdeti a gasteini egyezményt. A legfelsőbb polgári hatóság közli azt az alsóbb hatóságokkal és Schleswig, Holstein és Lauenburg lakosságával; egyzersmind tudatván, hogy a közös legfőbb polgári hatóság sept. 15-kétől kezdve feloszlal. Ez időponttól fogva a nevezett hercegségek mindenikében külön közigazgatás lép tevékenységbe, mire nézve külön értesítés várható. A Holsteinban és Lauenburgban eddig közösen fenállott intézmények, fen tartatván azok közel szabályozása, ideiglenesen változatlanul meghagyatnak.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

September 12-én: 5% Nemzeti kölcsön 100 frt 72.65.—5% Metalliques 100 frt 68.20.—Bank-részvény 775.—Hitelintézeti részvény 200 forint 17.60. London 10 ft st. 100 frt 23¹/₂ kr. 109.40.—Ezüst 107.50. Cs. kir. arany 5.16.—1860. kölcsön 88.10.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DÁNIEL.

